

กฎหมายอาญา (ม.๕๙-๑๐๖)

บรรยายครั้งที่ ๓

อาจารย์รวินท์ ชัยภักดิ์

บรรยายเนติบัณฑิต สมัยที่ ๓/๙

— ଚୈ —

ตัวการ มาตรา ๘๓

- ๑. เป็นการกระทำความผิด โดยเจตนา
- ๒. ในระหว่างบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
- ๓. โดยมีการกระทำร่วมกัน ในขณะที่กระทำความผิด
- ๔. โดยมีเจตนากระทำร่วมกัน ในขณะที่กระทำความผิด

๑.เป็นการกระทำความผิด โดยเจตนา

- การกระทำความผิดนั้น จะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น ผู้ที่ร่วมกระทำจึงจะเป็นตัวการได้
- ฎ.๖๓๖๔/๒๕๔๕ การกระทำความผิดโดย**ประมาท**เป็นการกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา จึง**ไม่อาจมีการร่วมกันกระทำ**ในลักษณะที่เป็น**ตัวการ**ตามมาตรา ๘๓ ได้ ที่ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดตามมาตรา ๒๒๕ ประกอบมาตรา ๘๓ นั้น ไม่ถูกต้อง แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกา แต่ปัญหาข้อนี้เป็น**ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย** ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เองและแก้ไขเสียให้ถูกต้องได้ (ฎ.๑๓/๒๑๒/๒๕๕๕)

๓. โดยมีการกระทำร่วมกัน ในขณะที่กระทำความผิด

- ๓.๑ การร่วมกระทำส่วนหนึ่งของการกระทำทั้งหมดที่ร่วมกันเป็นความผิดขึ้น
- ๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ
- ๓.๓ การอยู่ร่วมหรือใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ ในลักษณะที่พร้อมจะช่วยเหลือกันได้ทันที
- ๓.๔ การอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุและก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

๓.๑ การร่วมกระทำส่วนหนึ่งของการกระทำทั้งหมดที่ รวมกันเป็นความผิดขึ้น

- ฎ.๓๙๓๖/๒๕๖๐ จำเลยใช้อาวุธมีดฟันศีรษะผู้เสียหาย ช. ใช้ขวดสุราตีศีรษะผู้เสียหายหลายครั้งจนกระโหลกศีรษะแตกเลือดออกในสมอง พฤติการณ์ที่**จำเลยร่วมกระทำความผิดกับ ช.** แสดงว่าจำเลยยอมรับในผลของการกระทำที่เกิดจาก ช. เมื่อผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส จำเลยมีความผิดฐานร่วมกันทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัส ตามมาตรา ๒๙๓ (๘)

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- หมายความว่า ผู้ร่วมกระทำคนหนึ่งลงมือกระทำการอันเป็นความผิดในตัวเอง ในขณะที่ผู้ร่วมกระทำอีกคนหนึ่งทำหน้าที่อย่างอื่น ๆ ซึ่งโดยสภาพอาจไม่มีความผิดในตัวเอง เช่น คอยดูต้นทาง คอยแจ้งสัญญาณอันตราย คอยรอรับผู้กระทำความผิด

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๕๖๕/๒๕๐๒ จำเลยมิได้ลงมือกระทำการปล้น เพียงรับหน้าที่คอย
แจ้งสัญญาณอันตราย ให้พวกทราบ ซึ่งเป็นการกระทำส่วนหนึ่ง
เพื่อให้การปล้นบรรลุผลสำเร็จ เรียกได้ว่า จำเลยเป็น**ตัวการกระทำ**
ความผิดฐานปล้นทรัพย์

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๘๕๔/๒๕๐๓ จำเลยที่ ๑ บุกรุกเข้าไปพยายามลักทรัพย์ในเคหสถานของเหตุการค้าซึ่งอยู่บนชั้นบนของสถานทูตเดนมาร์ค ส่วนจำเลยที่ ๒ คอยดูต้นทางอยู่ชั้นล่างนั้น เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำ อันเป็นการกระทำส่วนหนึ่งเพื่อให้ลักทรัพย์บรรลุผลสำเร็จ เรียกได้ว่าจำเลยที่ ๒ เป็นตัวการในการลักทรัพย์รายนี้ด้วย

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๓๒๑/๒๕๒๑ ขณะจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ กับพวกเข้าปล้นทรัพย์ในร้านที่เกิดเหตุนั้น จำเลยที่ ๒ ได้มาเดินวนเวียนหรือยืนอยู่ที่บริเวณหน้าร้านที่เกิดเหตุด้วย พฤติการณ์เป็นที่เห็นได้ว่า จำเลยที่ ๒ ทำหน้าที่คอยดูต้นทางอยู่หน้าร้าน เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำกับจำเลยอื่น อันเป็นการกระทำที่**ส่วนหนึ่ง**เพื่อให้การปล้นทรัพย์บรรลุผลสำเร็จ

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๑๓๑๕/๒๕๑๓ จำเลยที่ ๑ กระชากสร้อยคอผู้เสียหายได้แล้ววิ่งขึ้นไปนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ซึ่งจำเลยที่ ๒ ดัดเครื่องรออยู่ในระยะห่าง ๑๐ วาเศษ แล้วจำเลยที่ ๒ ก็ขับรถพาหนีไป อันเป็นการกระทำส่วนหนึ่งที่จะอำนวยความสะดวกวิ่งราวทรัพย์สินบรรลุผลสำเร็จ **เข้าลักษณะแบ่งหน้าที่กันทำ** การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงเป็นการกระทำความผิดด้วยกัน เป็น**ตัวการ**ตามมาตรา ๘๓

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- **ข้อสังเกต** การแบ่งหน้าที่กันทำ ไม่จำเป็นต้องอยู่ทีเดียวกับผู้ลงมือกระทำความผิด อาจอยู่ห่างไปก็ได้ เช่นอยู่ห่างออกไป ๑๐ วา ตาม ฎ.๑๓๑๕/๒๕๑๓ ข้างต้น
- แต่หากอยู่ห่างออกไปมากจากผู้ลงมือก็ไม่ใช่ตัวการ แต่เป็น **ผู้สนับสนุน**
- ฎ.๑๑๒๔/๒๕๑๙ จำเลยจอดรถยนต์ห่างที่เกิดเหตุ ๘๐ เมตร มีศาลาบังมองไม่เห็นในขณะที่พวกจำเลยวิ่งราวทรัพย์ผู้เสียหาย จำเลยไม่เป็นตัวการในการวิ่งราวทรัพย์

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๔๙๓/๘/๒๕๖๒ จำเลยที่ ๓ ร่วมกันวางแผนกับจำเลยที่ ๑ กับพวก เพื่อกระทำความผิด โดยจำเลยที่ ๓ มีส่วนรู้เห็นมาตั้งแต่ต้น แต่ขณะที่จำเลยที่ ๑ กับพวกร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน จำเลยที่ ๓ จอดรถรอที่ซุ้มประตูบ้านโคกตาลเพื่อคอยดูเส้นทางให้จำเลยที่ ๔ กับพวกเท่านั้น มิได้ร่วมขับรถจักรยานยนต์ไล่ติดตามรถจักรยานยนต์ที่ผู้ตายขับบริเวณที่จำเลยที่ ๓ จอดรถคอยดูเส้นทางให้ มิได้อยู่ใกล้กับที่เกิดเหตุ ในลักษณะที่จำเลยที่ ๓ พร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือจำเลยที่ ๑ กับพวก ในขณะที่กระทำความผิดได้ในทันที (ต่อ)

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- (ต่อ) จึงไม่ใช่เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำอันจะเป็นตัวการในการกระทำความผิดได้ การกระทำของจำเลยที่ ๓ จึงเป็นเพียงการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้จำเลยที่ ๑ กับพวกกระทำความผิดจำเลยที่ ๓ มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนเท่านั้น

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๒๖๙/๒๕๖๔ อยู่ห่างจากที่เกิดเหตุประมาณ ๕๐ เมตร ซึ่งไม่สามารถมองเห็นบ้านที่เกิดเหตุได้
- ฎ.๒๓/๐๓/๒๕๖๕ อยู่ห่างที่เกิดเหตุถึง ๓ กิโลเมตร
- ฎ.๒๔๑๓/๒๕๖๖ จอดรถรอห่างจากที่เกิดเหตุประมาณ ๒ กิโลเมตร โดยไม่เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ฎีกาน่าสนใจ

- ฎ.๘๒๐๘/๒๕๖๘ จำเลยจะมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนให้ อ. ช่างผู้ตาย ข้อเท็จจริงต้องฟังได้ว่าจำเลยรู้มาก่อนแล้วว่า อ. ชักชวนจำเลยให้นั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์จากอำเภอปากพนังไปหาผู้ตายที่อำเภอท่าศาลาเพื่อฆ่าผู้ตาย เมื่อจำเลยไม่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวมาก่อนเพิ่งมารู้เห็นในขณะที่ อ. จอดรถบริเวณปากทางเข้าสวนยางพาราโดย อ. บอกว่าจะมาดักรอคนและให้จำเลยรอ โดยจำเลยไม่ทราบเรื่องอาวุธปืนที่ อ. นำมาซุกซ่อนไว้ ดังนั้น พฤติการณ์ที่จำเลยรออยู่บริเวณปากทางเข้าสวนยางพาราห่างจากจุดที่ อ. ซุกซ่อนปืนและกระสุนปืน ๓๐๐ เมตร และห่างจากจุดที่ อ. เข้าไปซุ่มดักรอผู้ตายอีก ๕๐๐ เมตร (ต่อ)

ฎีกาน่าสนใจ

- (ต่อ) โดยจำเลยไม่เห็นขณะ อ. สวมถุงมือหรือหยิบอาวุธปืนยิง แม้จะรอนาน ๒-๓ ชั่วโมง ก็ไม่เป็นการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ อ. ก่อนยิงผู้ตาย ประกอบกับบริเวณที่จำเลยรอไปจนถึงจุดที่ อ. ก่อเหตุเป็นสวนยางพาราแม้ในเวลากลางวันก็ไม่อาจมองเห็นกันได้ เมื่อคดีนี้เกิดเหตุในเวลากลางคืนจำเลยย่อมไม่สามารถมองเห็นเหตุการณ์และเข้าไปช่วยเหลือ อ. ได้ทันทั่วทั้งที่ จึงไม่เป็นการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ อ. ขณะยิงผู้ตาย ส่วนการที่จำเลยขับรถจักรยานยนต์พา อ. หลบหนีก็เป็นเหตุการณ์ภายหลัง อ. กระทำความผิดสำเร็จเด็ดขาดไปแล้ว จึงไม่ใช้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ อ. ข่าผู้ตาย ตามมาตรา ๘๖

ฎีกาน่าสนใจ

- ข้อสังเกต แต่อาจผิดฐานช่วยเหลือผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยช่วยด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ตามมาตรา ๑๘๙

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๑๓๕/๒๕๑๔ จำเลยกับพวกอีกคนหนึ่งไปที่กระท่อมของผู้เสียหาย ในเวลากลางคืน จำเลย**เป็นคนเรียก**ให้ผู้เสียหายให้ลุกขึ้นขอน้ำดื่ม พวกของจำเลยก็ยิงผู้เสียหายแล้วจำเลยกับพวกวิ่งหนีไปด้วยกัน ถือว่าจำเลยเป็น**ตัวการร่วม**กับพวกในการฆ่าผู้ตาย

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๑๓๓/๒๕๓๑ จำเลยถือตะเกียงเดินตามหลังผู้ตายไป เพื่อให้คนร้ายยิงผู้ตายไม่ผิดตัว เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำ จึงเป็นตัวการในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๑๔๒๓/๒๕๓๕ จำเลยยื่นบังไม่ให้คนอื่นเห็นการชิงทรัพย์ เป็นตัวการร่วมในการชิงทรัพย์ด้วย โดยแบ่งหน้าที่กันทำ
- ฎ.๔๒๐๘/๒๕๔๓ จำเลยร่วมมือกับ พ. เข้าไปขโมยเหรียญที่ติดค้างอยู่ในตู้โทรศัพท์สาธารณะ โดยจำเลยทำที่เป็นผู้ใช้โทรศัพท์พูดจากลับเกลื่อนไม่ให้ผู้อื่นสงสัย จำเลยเป็นตัวการลักทรัพย์มาตรา ๓๓๕ (๓) วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยมาตรา ๘๓

๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ

- ฎ.๑๓/๕๐/๒๕๔๔ ก่อนผู้เสียหายถูกคนร้ายฟัน จำเลยชักชวนผู้เสียหายให้ออกไปยืนรอที่หน้าซุ้มประตูวัด แล้วจำเลยไปติดเครื่องจักรยานยนต์รออยู่ หลังจากนั้นพี่ชายของจำเลยก็เข้าไปฟันผู้เสียหาย แล้ววิ่งไปซ่อนท้ายรถจักรยานยนต์ที่จำเลยติดเครื่องรออยู่หลบหนีไปด้วยกัน เป็นการร่วมกับพวกกระทำความผิด โดยแบ่งหน้าที่กันทำ ก็มีใช้เป็นเพียงผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖

ตัวการ มาตรา ๘๓

- ๑. เป็นการกระทำความผิด โดยเจตนา
- ๒. ในระหว่างบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
- ๓. โดยมีการ**กระทำร่วมกัน** ในขณะที่กระทำความผิด
- ๔. โดยมีเจตนา**กระทำร่วมกัน** ในขณะที่กระทำความผิด

๓.โดยมีการกระทำร่วมกัน ในขณะที่กระทำความผิด

- ๓.๑ การร่วมกระทำส่วนหนึ่งของการกระทำทั้งหมดที่ร่วมกันเป็นความผิดขึ้น
- ๓.๒ การแบ่งหน้าที่กันทำ
- ๓.๓ การอยู่ร่วมหรือใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ ในลักษณะที่พร้อมจะช่วยเหลือกันได้ทันที
- ๓.๔ การอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุและก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

๓.๓ การอยู่ร่วมหรือใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ ในลักษณะที่พร้อมจะช่วยเหลือกันได้ทันที

- ฎ.๖๕๙๑/๒๕๔๓ แม้จะได้ความว่า นายขาวมิใช่ผู้ลงมือฟันทำร้ายนายเหลืองโดยตรง แต่พฤติการณ์แสดงให้เห็นว่า นายขาวก็มีความประสงค์ต่อความตายของนายเหลืองด้วย ประกอบกับทุกขั้นตอนของการกระทำของนายม่วงผู้ลงมือ **นายขาวอยู่ร่วมด้วยในลักษณะที่จะช่วยเหลือนายม่วงได้ทุกเมื่อ** หากมีเหตุขัดข้องเกิดขึ้น การอยู่ร่วมในลักษณะดังกล่าวเป็นตัวการ
- ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การกระทำของนายขาว เป็นการเกินเลยการเป็นผู้สนับสนุนและถึงขั้นเป็นตัวการในการกระทำความผิดแล้ว

๓.๓ การอยู่ร่วมหรือใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ ในลักษณะที่พร้อมจะช่วยเหลือกันได้ทันที

- ฎ.๑๔๑๒/๒๕๕๓ แม้พยานโจทก์ยืนยันว่าจำเลยที่ ๑ มิใช่เป็นผู้ใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหาย แต่ตามพฤติการณ์แห่งคดีที่ในคืนเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ยอมให้ ม. เอาอาวุธปืนซึ่งเป็นของบิดาจำเลยที่ ๑ ไปหนีบไว้ที่เอว ก่อนพากันออกจากบ้านจำเลยที่ ๑ แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๑ ยินยอมพร้อมใจให้ ม. ใช้อาวุธดังกล่าวกระทำความผิดขณะเดินทางไปด้วยกัน ถือว่าจำเลยที่ ๑ มีเจตนาที่จะมีส่วนร่วมกระทำความผิดตั้งแต่ต้น และในขณะที่ ม. ใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายกับพวกนั้น รถจักรยานยนต์ของจำเลยที่ ๑ อยู่ห่างจากรถจักรยานยนต์ของ ม. ประมาณ ๑ ถึง ๒ เมตร ซึ่งเป็นระยะใกล้กันพอที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ (ต่อ)

๓.๓ การอยู่ร่วมหรือใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ ในลักษณะที่พร้อมจะช่วยเหลือกันได้ทันที

- (ต่อ) และก่อนเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ กับพวกได้พากันขับรถจักรยานยนต์ผ่านผู้เสียหายกับพวกไปแล้ว จึงได้พากันขับรถจักรยานยนต์ย้อนกลับมาและหลังจาก ม. ใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายกับพวก จำเลยที่ ๑ กับพวกได้ยกมือขึ้นแสดงความดีใจ แสดงให้เห็นว่า จำเลยที่ ๑ กับพวก**ร่วมกันรู้เห็นและพร้อมใจ**กันมากกระทำคามผิด มิใช่เป็นเหตุการณที่ ม. ตัดสินใจกระทำคามผิดเฉพาะหน้าเพียงผู้เดียว

๓.๔ การอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุและก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

- ฎ.๑๕๘/๒๕๕๓ จำเลยที่ ๒ ส่งมิดปลายแหลมให้จำเลยที่ ๑ (ผู้ลงมือ) พร้อมกับพูดให้จำเลยที่ ๑ แทางผู้ตาย จำเลยที่ ๑ ก็รับมิดปลายแหลมจากจำเลยที่ ๒ มาแทางผู้ตายที่บริเวณหน้าอก ๑ ครั้ง แล้วจำเลยทั้งสองหลบหนีไปด้วยกัน ถือว่าจำเลยที่ ๒ เป็นตัวการร่วมกับจำเลยที่ ๑ ใช้มิดปลายแหลมแทางผู้ตายด้วย หากใช้เป็นเพียงผู้สนับสนุนไม่

๓.๔ การอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุและก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

- แต่มีคำพิพากษาฎีกาหลายเรื่องวินิจฉัยว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการก่อให้เกิดผู้ลงมือกระทำความผิด จึงเป็นผู้ใช้ตามมาตรา ๘๔ แล้ว
- ฎ.๙๙๕๒/๒๕๕๖ เมื่อจำเลยที่ ๒ และ ด. วิ่งตามผู้เสียหายไป แล้วจำเลยที่ ๒ พูดว่า “ยิงเลย ยิงเลย” แล้ว ด. (ผู้ลงมือ) ยิงผู้เสียหาย ๑ นัด จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ก่อให้เกิด ด. ยิงผู้เสียหาย ถือว่าเป็นผู้ใช้
- ฎ.๓๕๖๖/๒๕๕๗ การที่จำเลยที่ ๒ พูดว่ายิงเลย เป็นการที่จำเลยที่ ๒ ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดด้วยการยุยงส่งเสริม จำเลยที่ ๒ จึงเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๔

๓.๔ การอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุและก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ ความผิด

- ท่านอาจารย์เกียรติขจร อธิบายว่า “หลักในเรื่องนี้น่าจะเป็นว่า การอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุและก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด อาจจะเป็นตัวการก็ได้ อาจจะเป็นผู้ใช้ก็ได้ ถ้าเป็นตัวการจะต้องได้ความว่าการอยู่ในที่เกิดเหตุจะต้องอยู่ในลักษณะที่จะช่วยด้วยตนเองให้กระทำความผิดสำเร็จ ถ้าหากจำเป็นจะต้องช่วย มิฉะนั้นก็คงเป็นได้เพียงผู้ใช้”

๓.๔ การอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุและก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ ความผิด

- หากการกระทำร่วมกันสิ้นสุดลงเมื่อใด การเป็นตัวการตามมาตรา ๘๓ ก็ยุติลง
เมื่อนั้น
- ฎ.๑๔๘๓/๒๕๒๓ จำเลยทะเลาะวิวาทและชกต่อยกับผู้ตาย แต่สู้ไม่ได้จึงไป
เรียก ส. และ ข. มาช่วย ส. กับ ข. รุมชกต่อยจนผู้ตายยอมแพ้แล้ว เมื่อ ส. กับ
ข. ใช้ไม้ตีผู้ตายอีก จำเลยเห็นว่ารุนแรงเกินไปจึงเข้าห้ามปราม ดังนั้นการ
ร่วมกระทำผิดของจำเลยย่อมยุติลงเพียงนั้น เมื่อผู้ตายวิ่งหนี ส. กับ ข. วิ่งไล่
ตามไปและใช้ไม้ตีจนถึงแก่ความตาย เป็นการกระทำของ ส. กับ ข. โดยลำพัง
ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำของจำเลยด้วย จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานฆ่าคนตาย
โดยไม่เจตนาตามมาตรา ๒๙๐ คงผิดมาตรา ๒๙๕ เท่านั้น

๔. โดยมีเจตนากระทำร่วมกัน ในขณะที่กระทำความผิด

- ฎ.๘๖๒๓/๒๕๖๑ การร่วมกระทำความผิดในลักษณะเป็น**ตัวการ**ตามมาตรา ๘๓ นั้น จะต้องเป็นการร่วมกระทำความผิดด้วยกัน ซึ่งต้องพิจารณาทั้งในส่วน**การกระทำและเจตนา**ของผู้ร่วมกระทำ หมายถึงต้องร่วมกระทำความผิดด้วยกันและกระทำโดย**เจตนาร่วมกัน** ทั้งทุกคนที่กระทำจะต้องรู้ถึงการกระทำของกันและกันและต่างประสงค์**ถือเอา**การกระทำของแต่ละคนเป็นการกระทำของตนด้วย (และ ฎ.๑๒๘๘/๒๕๖๔)

คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำในความผิดบางฐาน

- มาตรา ๑๔๓ ถึงมาตรา ๑๖๖ ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน” เป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำ ศาลฎีกาใช้คำว่า “**คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำ**” (ฎ.๒๐๓/๙/๒๕๓๖) ผู้กระทำจะต้องเป็นเจ้าพนักงาน และมีหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพราะฉะนั้นถ้าผู้ลงมือกระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงาน แต่ผู้ที่ร่วมกระทำเป็นราษฎร ราษฎรเป็นตัวการไม่ได้ เพราะอะไร เพราะความผิดต่าง ๆ เหล่านี้ราษฎรเป็นผู้ลงมือไม่ได้ ก็เป็นตัวการไม่ได้
- แต่ราษฎรเป็นผู้สนับสนุนได้ (ฎ.๔๐๓/๒๕๐๙) เหตุที่เป็นผู้สนับสนุนได้ เพราะการร่วมกระทำความผิดโดยมีเจตนาร่วมกันนั้น คือการช่วยเหลือให้ความสะดวกในการที่เจ้าพนักงานลงมือกระทำความผิดนั่นเอง

คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำในความผิดบางฐาน

- ถ้าผู้ลงมือเป็นเจ้าพนักงานด้วยกันและมีหน้าที่อย่างเดียวกันก็เป็นตัวการร่วมกันได้
- ฎ.๑๕๘๖/๒๕๓๐ ศาลฎีกาลงโทษเจ้าพนักงานหลาย ๆ คน ซึ่งร่วมกันกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๓, ๑๕๑, ๑๕๓, ๑๖๒, ๘๓ แต่ลงโทษราษฎรซึ่งร่วมกระทำผิดตามมาตรา ๘๖

คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำในความผิดบางฐาน

- แม้จะเป็นเจ้าพนักงานด้วยกัน แต่ทำหน้าที่ก็เป็นตัวการไม่ได้ เป็นได้แต่เพียงผู้สนับสนุน (ฎ.๔๐๓/๒๕๐๙)

คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำในความผิดบางฐาน

- ฎ.๘๐๑/๒๕๖๒ มาตรา ๑๔๓ เป็นบทบัญญัติที่ลงโทษแก่บุคคลที่กระทำความผิดที่เป็นเจ้าพนักงานและต้องมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์ แม้จำเลยที่ ๒ จะเป็นเจ้าพนักงานและเป็นภริยาของจำเลยที่ ๑ ตลอดจนรวมกับจำเลยที่ ๑ ในการเบียดบังเงินยืมทดรองราชการเป็นของตนโดยทุจริต แต่จำเลยที่ ๑ เพียงผู้เดียวที่เป็นผู้ขอเงินยืมทดรองราชการและได้รับอนุญาต จำเลยที่ ๑ จึงเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการหรือรักษาเงินยืมทดรองราชการ (ต่อ)

คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำในความผิดบางฐาน

- (ต่อ) จำเลยที่ ๒ หากได้มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการหรือรักษาเงินยืม ทดรองราชการ แม้จำเลยที่ ๒ จะร่วมกับจำเลยที่ ๑ กระทำความผิดต่อบทบัญญัติดังกล่าวก็จะลงโทษจำเลยที่ ๒ อย่างเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการจัดการหรือรักษาทรัพย์แล้วเบียดบังทรัพย์เป็นของตนโดยทุจริต ไม่ได้ คงลงโทษจำเลยที่ ๒ ได้แต่เพียงในฐานะผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖ เท่านั้น (และดู ฎ.๔๖๓๙/๒๕๖๖)

คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำในความผิดบางฐาน

- เมื่อเป็นตัวการไม่ได้ ก็เป็นผู้ใช้ไม่ได้
- เพราะฉะนั้นในความผิดตามมาตรา ๑๔๓ ถึงมาตรา ๑๖๖ ถ้าข้อเท็จจริงว่า ราษฎรใช้จ้างวานให้เจ้าพนักงานกระทำความผิดดังกล่าว ราษฎรไม่อาจเป็นผู้ใช้ได้ เป็นได้แต่เพียงผู้สนับสนุน ฎ.๒๐๓/๙/๒๕๓๖ วินิจฉัยว่า ความผิดตามมาตรา ๑๕๓, ๑๖๒ เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ อันเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของจำเลยที่ ๒ ผู้เป็นเจ้าพนักงาน จำเลยที่ ๑ ราษฎรซึ่งมิใช่เจ้าพนักงาน เป็นผู้ใช้จ้างวานจำเลยที่ ๒ ให้กระทำความผิดย่อมไม่สามารถรับโทษเสมือนเป็นตัวการได้ จึงเป็นผู้ใช้ไม่ได้ เป็นได้แต่เพียงผู้สนับสนุน
- เพราะอะไร? (ต่อ)

คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำในความผิดบางฐาน

■ เพราะอะไร?

- เพราะกฎหมายไทยโยงผู้ใช้ไว้กับตัวการ โดยบัญญัติไว้ว่า ถ้าผู้ถูกใช้กระทำความผิด ผู้ใช้รับโทษเสมือนเป็นตัวการ เมื่อความผิดตามมาตรา ๑๔๓, ๑๖๖ บุคคลนั้นเป็นตัวการไม่ได้ เขาก็**ไม่อาจจะรับโทษเสมือนเป็นตัวการได้** เมื่อเขาไม่อาจจะรับโทษเสมือนเป็นตัวการได้ เขาก็**ไม่อาจเป็นผู้ใช้ได้** เพราะมาตรา ๘๔ วรรคสาม บัญญัติไว้ว่า ผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิด ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ

ผู้ลงมือกระทำโดยสำคัญผิดในตัวบุคคล ตัวการต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับผู้ลงมือ

- ฎ. ๓๕๓-๓๕๔/๒๕๕๐ จำเลยที่ ๒ (ผู้ลงมือ) ยิงผู้เสียหายโดยเข้าใจว่าเป็น ช. ย่อมเป็นการกระทำต่ออีกบุคคลหนึ่งโดย**สำคัญผิด** ตามมาตรา ๖๑ จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ (ตัวการ) ซึ่งร่วมกระทำความผิดกับจำเลยที่ ๒ ไม่อาจยกเอาความสำคัญผิดดังกล่าวมาเป็น**ข้อแก้ตัว**ว่ามีเจตนาร่วมฆ่าผู้เสียหายได้ ต้องถือว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ มีเจตนาร่วมกับจำเลยที่ ๒ ฆ่าผู้เสียหายด้วย
- **ข้อสังเกต** รวมถึงกรณีผู้ลงมือกระทำโดยพลาด ตามมาตรา ๖๐ ด้วย

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- (๑) หากผู้ลงมือผิดมาตรา ๒๙๐ วรรคแรก ผู้ร่วมกระทำ (ตัวการ) ก็ผิดมาตรา ๒๙๐ วรรคแรก ด้วย
- ฎ.๘๕/๒๕๓๓ จำเลยร่วมกับ จ. ทำร้ายผู้ตายและหลบหนีไปด้วยกัน แม้จำเลยไม่ทราบว่า จ. มีอาวุธติดตัว และไม่ได้ร่วมใช้อาวุธทำร้ายผู้ตายด้วย จำเลยก็ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการร่วมทำร้ายผู้ตายเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ตามมาตรา ๒๙๐ วรรคแรก **ข้อสังเกต** ผิดมาตรา ๒๙๐ วรรคแรก, ๘๓

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- **ต.อ.** แดงและดำสมคบกัน去做ร้ายร่างกายขาว โดยดำจะเป็นคนลงมือทำร้าย แดงดูต้นทาง ดำใช้ไม้ตีขาว ขาวถูกตีล้มลงศีรษะฟาดพื้นขาวตาย ดำผิดมาตรา ๒๙๐ แดงก็ผิดมาตรา ๒๙๐, ๘๓ เพราะเมื่อ**ผู้ลงมือกระทำภายในขอบเขต** เพราะสมคบกันมาทำร้ายร่างกายก็ไปทำร้ายร่างกาย แต่ผู้ถูกทำร้ายร่างกายตาย ผู้ลงมือผิดมาตรา ๒๙๐ ตั้วการผิดมาตรา ๒๙๐ เช่นเดียวกับผู้ลงมือด้วย

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- (๒) หากผู้ลงมือผิดมาตรา ๒๙๓/ ผู้ร่วมกระทำก็ผิดมาตรา ๒๙๓ ด้วยเช่นกัน
- ฎ.๑๐๑๔/๒๕๓๕ ในการร่วมกระทำผิด แม้จำเลยมีเจตนาเพียงชกผู้เสียหายครั้งเดียวที่โหนกแก้ม มิได้มีเจตนาให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส แต่เมื่อพวกรของจำเลยคนหนึ่ง (ผู้ลงมือ) ได้ใช้มีดฟันข้อมือผู้เสียหายจนได้รับอันตรายสาหัส ไม่ว่าจำเลยจะทราบว่าพวกรของตนมีมีดหรือไม่ก็ตาม จำเลยก็ต้อง**ร่วมรับผิดชอบ**ในผลแห่งการกระทำนั้นด้วย จะถือว่าเป็นเรื่องต่างคนต่างทำไม่ได้ เพราะเป็นผลจากการกระทำของผู้ร่วมกระทำผิดทุกคน

ความรับผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ฎ.๑๑๕๙/๒๕๕๕ ความผิดฐานทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำทำร้ายรับอันตรายสาหัสตามมาตรา ๒๙๓ เป็นเหตุที่ทำให้ผู้ถูกกระทำ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา ๒๙๕ ต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะผลที่เกิดจากการกระทำ โดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีเจตนาต่อ ผลที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น ตัวการที่ร่วมทำร้ายผู้อื่นแม้จะไม่มีเจตนาให้ผู้นั้น ได้รับอันตรายสาหัสหรือมิได้เป็นผู้ลงมือกระทำให้เกิดผล ขึ้นก็ต้องรับผิดในผลนั้นด้วย (ต่อ)

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- (ต่อ) จำเลยทั้งสองมากับ ว. และหลบหนีไปพร้อมกันกับ ว. แสดงว่าจำเลยทั้งสองมีเจตนาทำร้ายโจทก์ร่วมทั้งสองกับ ว. เมื่อผลของการร่วมกันทำร้ายของจำเลยทั้งสองเป็นเหตุให้โจทก์ร่วมที่ ๒ ได้รับอันตรายสาหัส จำเลยทั้งสองก็ต้องรับโทษหนักขึ้นจากผลของการร่วมกันทำร้ายที่ทำให้โจทก์ร่วมที่ ๒ ได้รับอันตรายสาหัสนั้นด้วย (และดู ฎ.๔๘๖/๒๕๖๖)

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- (๓) กรณีที่ผู้ลงมือเปลี่ยนเจตนาไปเป็นเจตนาฆ่าผู้เสียหาย โดยผู้ร่วมในการทำร้ายร่างกายไม่ได้มีเจตนาประสงค์ต่อผล หรือเจตนาเล็งเห็นผลในการฆ่าผู้เสียหายด้วย

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ๓.๑) (ก) หากผู้เสียหายตาย โดยผู้ลงมือฆ่าผิดมาตรา ๒๘๘ ผู้ร่วมกระทำผิดมาตรา ๒๙๐ วรรคแรก (ดู ฎ.๔๑๔๐/๒๕๓๐ ฎีกาบรรทัดฐาน)

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ฎ.๔๑๔๐/๒๕๓๐ จำเลยทั้งสี่กับ ม. ร่วมกันพกพาปืนไปทำร้ายผู้อื่น เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุมีการต่อสู้ชกต่อยกัน แต่ฝ่ายจำเลยสู้ไม่ได้ ขณะที่ฝ่ายจำเลยกำลังหลบหนีออกไปจากที่เกิดเหตุ ม. ใช้อาวุธปืนยิงอีกฝ่ายซึ่งไล่ตามมา กระสุนปืนถูกผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ บาดเจ็บสาหัส และถูก ส. ถึงแก่ความตาย ดังนี้เมื่อฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสี่รู้ว่า ม. มีอาวุธปืนไปด้วย ขณะที่วิวาทชกต่อยกันก็ไม่มีการใช้อาวุธใดๆ จึงฟังไม่ได้ว่าการที่ ม. ใช้อาวุธปืนยิงนั้นจำเลยทั้งสี่มีเจตนาร่วมกระทำผิดด้วย จำเลยทั้งสี่ไม่มีความผิดตามมาตรา ๒๘๘, ๘๐ แต่ผิดมาตรา ๒๙๐, ๒๙๕ และ ๒๙๓ เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ฎ. ๗/๗/๑๔/๒๕๖๑ จำเลยเดินเข้าไปชกต่อยผู้ตายซึ่งนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์อยู่แล้ว ณ. (ผู้ลงมือ) ก็ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายทันที แสดงให้เห็นว่าจำเลยกระทำการโดยเจตนาเพียง**ร่วมทำร้าย**ผู้ตายก่อน ไม่ปรากฏหลักฐานใดที่บ่งชี้ให้เห็นว่าจำเลยมีส่วนร่วมรู้เห็นหรือคบคิดกันหรือคาดหมาย หรือเล็งเห็นได้ว่า ณ. จะใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย แสดงให้เห็นว่าเจตนาในการฆ่าผู้ตายโดยการใช้อาวุธปืนนี้เป็นเจตนาที่เกิดขึ้นเฉพาะตัว ณ. จึงไม่อาจรับฟังเป็นโทษแก่จำเลยว่าได้มีเจตนาร่วมกันฆ่าผู้ตายโดยการแบ่งหน้าที่กันทำ คดีต้องรับฟังเป็นคุณแก่จำเลยว่ามีเจตนาเพียงร่วมในการทำร้ายผู้ตายแต่ต้องรับผิดฐานเป็นตัวการร่วมกันทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา ๒๙๐ วรรคแรก ประกอบมาตรา ๘๓

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ฎ.๒๕๖๓/๒๕๖๔ จำเลยที่ ๒ กับพวก มีเจตนาร่วมกันทำร้ายผู้ตาย การที่ พ. (ผู้ลงมือ) ใช้อาวุธมีดแทงผู้ตายในขณะที่อยู่กันเพียงลำพัง ๒ คน เป็นเหตุการณืที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากที่จำเลยที่ ๒ กับพวกร่วมกันทำร้ายผู้ตายในตอนแรกยังไม่ขาดตอน แม้การกระทำของ พ. ที่เกิดขึ้นในภายหลังจะอยู่นอกเหนือเจตนาของจำเลยที่ ๒ ก็มีผลเพียงทำให้จำเลยที่ ๒ ไม่เป็นตัวการร่วมกับ พ. ในการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเท่านั้น แต่จำเลยที่ ๒ ยังคงต้องรับผลแห่งการกระทำของ พ. ที่เกิดขึ้นในภายหลังนั้นด้วย เมื่อผู้ตายถึงแก่ความตายจากการที่ถูก พ. ใช้อาวุธมีดแทง การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงเป็นความผิดฐานร่วมกันทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายตามมาตรา ๒๙๐ วรรคแรก ประกอบมาตรา ๘๓

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ๓.๑) (ข) หากผู้เสียหายตาย โดยผู้ลงมือฆ่าผิดมาตรา ๒๘๙ (๔) ผู้ร่วมกระทำซึ่งมีเจตนาทำร้ายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ผิดมาตรา ๒๙๐ วรรคสอง

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ฎ.๘๔๐๓/๒๕๖๑ แม้จำเลยที่ ๑ เลือกที่จะทำร้ายผู้ตายโดยการใช้
น้ำมันเชื้อเพลิงเบนซินราดใส่ผู้ตายและจุดไฟเผาผู้ตายซึ่งเป็นการกระทำ
นอกเหนือเจตนาของจำเลยที่ ๒ ทำให้จำเลยที่ ๒ ไม่เป็นตัวการร่วมกับ
จำเลยที่ ๑ ในการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน
และการกระทำของจำเลยที่ ๑ เป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย จำเลย
ที่ ๒ ก็ต้องรับผลแห่งการกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่
ความตายนั่นด้วย การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงเป็นความผิดฐานทำร้าย
ผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนแต่เป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตายตามมาตรา
๒๙๐ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๘๙ (๔) (ข้อสังเกต ตัดสินตาม
บรรทัดฐานของ ฎ.๖๐๒๐/๒๕๕๙)

ความรับผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ๓.๒) หากยิงไปแล้วแต่ไม่ถูกผู้เสียหาย ผู้ลงมือผิดมาตรา ๒๘๙ (๔), ๘๐ ผู้ร่วมกระทำผิดมาตรา ๒๙๖ (หากมีเจตนาทำร้ายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน) ประกอบมาตรา ๘๐, ๘๓ (ฎ.๖๐๒๐/๒๕๕๙ ซึ่งเป็นฎีกาบรรทัดฐาน)

ความรับผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ๓.๓) (ก) หากผู้ลงมือฆ่าทำให้ผู้เสียหายรับอันตรายสาหัสและมีความผิดตามมาตรา ๒๘๘, ๘๐ ผู้ร่วมกระทำก็ผิดมาตรา ๒๙๓/ประกอบมาตรา ๘๓ (ฎ.๔๑๔๐/๒๕๓๐ ซึ่งเป็นฎีกาบรรทัดฐาน และให้ดู ฎ.๓๒๕/๒๕๖๒ เพิ่มเติม)

ความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ๓.๓) (ข) หากผู้ลงมือฆ่าทำให้ผู้เสียหายรับอันตรายสาหัส และมีความผิดมาตรา ๒๘๙ (๔), ๘๐ ผู้ร่วมกระทำก็ผิดมาตรา ๒๙๘
- ฎ.๒๔๙๔-๒๔๙๕/๒๕๖๒ การที่ พ. ใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายเป็นเหตุการณืที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าอย่างกะทันหันโดยจำเลยมิได้คบคิดนัดหมายกับ พ. มาก่อน จึงถือ**ไม่ได้**ว่าจำเลยเป็น**ตัวการร่วม**กับ พ. กระทำ ความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน แต่จำเลยก็ต้องรับผล แห่งการกระทำของ พ. ด้วย จำเลยจึงเป็นตัวการกระทำความผิดฐานทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายสาหัสโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตาม มาตรา ๒๙๘

ความรับผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

- ๓.๓) (ค) หากผู้ลงมือฆ่าทำให้ผู้เสียหายรับอันตรายแก่กาย และมีความผิดตามมาตรา ๒๘๘, ๘๐ ผู้ร่วมกระทำก็ผิดมาตรา ๒๙๕ (ฎ.๔๑๔๐/๒๕๓๐ ซึ่งเป็นฎีกาบรรทัดฐาน และให้ดู ฎ.๔๙๔๑/๒๕๒๘, ๘๓๕๖/๒๕๕๔ เพิ่มเติม)

ผู้ใช้

- ผู้ใช้ตามมาตรา ๘๔ มีสองกรณี ได้แก่
- ๑. กรณีผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิด และ
- ๒. กรณีที่ใช้ไปแล้วแต่ความผิดที่ใช้ยังมิได้กระทำลง

๑.กรณีผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิด (มาตรา ๘๔วรรคสาม)

- ๑. ต้องมีการกระทำอันเป็นการ**ก่อ**ให้ผู้อื่นกระทำความผิด
- ๒. มี**เจตนา**ก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิด
- ๓. ต้องมี**ผล** คือมีความผิดกระทำลงตามที่**ก่อ**นั้น (ซึ่งความผิดที่กระทำลงตามที่**ก่อ**นั้นจะต้องเป็นความผิดที่กระทำโดย**เจตนา**)

๑. ต้องมีการกระทำอันเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

- **การก่อ** หมายถึง การกระทำอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นตกลงใจกระทำความผิด
- **ฎ.๓๑๑๒/๒๕๕๘** ไม่ปรากฏว่า ร. ได้สมคบกับจำเลยมาก่อน เหตุที่ ร. กระทำความผิดก็เพราะได้รับการว่าจ้างจากจำเลยให้ไปรับรถจักรยานยนต์ โดยที่จำเลยมอบแผ่นป้ายทะเบียนรถจักรยานยนต์ของจำเลยให้ ร. นำไปติดรถจักรยานยนต์ที่ถูกลักมาถือได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการก่อให้เกิด ร. กระทำความผิด จึงเป็นความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้ ร. กระทำความผิดฐานรับของโจรรถจักรยานยนต์

๑. ต้องมีการกระทำอันเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

- **ต.อ.** ถ้าดำยัง**ลังเลใจ**ว่าจะฆ่าขาว ดีหรือไม่ แดงมาว่าจ้างดำให้ไปฆ่าขาว แดงเป็น**ผู้ก่อ**ให้ดำฆ่าขาว จึงเป็น**ผู้ใช้**
- แต่ถ้าดำ**ตกลงใจ**จะฆ่าขาวอยู่ก่อนแล้ว แต่แดงไม่รู้ แดงมาว่าจ้างดำให้ไปฆ่าขาว แดงไม่ได้ก่อให้ดำฆ่าขาว จึง**ไม่เป็นผู้ใช้**แต่อาจเป็นผู้สนับสนุนได้ หากทำให้ดำฮึกเหิมขึ้นในการฆ่าขาว

๑. ต้องมีการกระทำอันเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

- ผู้ใช้ของผู้ใช้ คือ ผู้ใช้อีกคนหนึ่งของผู้ลงมือ
- มาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด คำว่า ผู้อื่น คือ ผู้ลงมือ

๑. ต้องมีการกระทำอันเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

- ต.อ. ม่วงใช้แดงวันที่ ๒ ให้แดงไปใช้ดำวันที่ ๓ ให้ดำฆ่าขาววันที่ ๕
- ดังนี้ วันที่ ๒ ยัง**ไม่**มีการใช้เพราะการใช้ยังไม่ถึงตัวผู้ลงมือ (ดำ)
- วันที่ ๓ แดงไปใช้ดำแล้ว แดงผิดมาตรา ๒๘๙ (๔) ประกอบมาตรา ๘๔ วรรคสอง โดยระวางโทษหนึ่งในสามของโทษตามมาตรา ๒๘๙ (๔)
- **ข้อสังเกต** วันที่ ๓ ม่วงก็ผิดเช่นเดียวกับแดง โดยถือว่าเป็นผู้ใช้อีกคนหนึ่งของดำ

๑. ต้องมีการกระทำอันเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

■ วิธีการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดโดยการบังคับ

■ **ต.อ.** แต่งตั้งการทำร้ายร่างกายขาว จึงวางแผนด้วยการเอาปืนจ่อหัวดำให้ใช้ไม้ตีหัวขาว มิฉะนั้น แต่งจะยิงดำให้ตาย ดำกลัวตายจึงตีหัวขาวแตก ดำผิดฐานทำร้ายร่างกายขาว แต่อ้าง**จำเป็น**ตามมาตรา ๖๓ (๑) ยกเว้นโทษได้

■ **ข้อสังเกต** แต่งผิดฐานทำร้ายร่างกายขาวโดยเป็นผู้ใช้ตามมาตรา ๘๔ เพราะบังคับดำให้กระทำความผิดต่อขาว

วิธีการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดโดยการบังคับ

- การก่ออาชญากรรมกระทำด้วยวิธีอื่นใดก็ได้ คำว่าวิธีอื่นใด มีความหมายกว้างขวาง อาจหมายถึงการหลอกลวง เช่น แต่งตั้งการทำร้ายร่างกายขาว แต่ไม่กล้ากระทำเองและไม่กล้าว่าจ้างผู้ใดให้กระทำ จึงไปหลอกลวงดำ่ว่า ภริยาของดำเป็นชู้กับขาว โดยรู้ดีว่าดำเป็นคนหูเบาและขี้หึง ต่อมาดำไปทำร้ายร่างกายขาวเพราะเชื่อตามที่ถูกแต่งหลอกลวง เช่นนี้แดงก็เป็นผู้ใช้ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายขาว

๒. ต้องมีเจตนาก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

■ เจตนา หมายถึง **ประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผล** ตามความหมายของ มาตรา ๕๙

■ ต.อ. ประสงค์ต่อผล

■ (๑) ก. ต้องการฆ่าขาวจึงว่าจ้างให้ ค. ไปฆ่า ข. เช่นนี้ถือว่า ก. มีเจตนา ให้ ค. ไปฆ่า ข. เป็นเจตนาประเภท **ประสงค์ต่อผล**

■ (๒) ก. ใช้ปืนชู้ยิง ข. หาก ข. ไม่ใช้ไม้ตีหัว ค. ข. กลัวตายจึงใช้ไม้ตีหัว ค. ถือว่า ก. มีเจตนาให้ ข. ทำร้าย ค. เป็นเจตนาประเภท **ประสงค์ต่อผล**

๒. ต้องมีเจตนาก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

■ ต.อ. เล็งเห็นผล

■ ฎ.๔๙๔๑/๒๕๒๘ (ป) โสภณไม่พอใจผู้ตาย จึงมาเล่าเรื่องให้ชายแมงดาฟังและขอให้ชายแมงดาไป**ช่วยสั่งสอนให้หน่อย** ย่อมหมายถึง**การทำร้าย**ให้เจ็บตัวเพื่อสั่งสอน

■ ฎ.๓๖๐๓/๒๕๕๓ ก่อนเกิดเหตุจำเลยทั้งสองกับ ส. น้องชายจำเลยที่ ๒ มาด้วยกัน นั่งโต๊ะเดียวกันตลอดจนกระทั่งผู้ตายเข้ามาพูดโต้เถียงกับจำเลยที่ ๒ จึงพูดขึ้นว่า **พวกมึงจัดการไอ้เชียวที** เท่ากับว่าจำเลยที่ ๒ ยอมรับแล้วว่าต้องการเอาเรื่องผู้ตายเพราะมีอารมณ์โกรธและมีเพียงเจตนาที่**ให้ทำร้าย**เพื่อสั่งสอนเท่านั้น

ผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็น ตัวการ มาตรา ๘๔ วรรคสาม

- ผู้ใช้รับโทษเสมือนเป็นตัวการ หมายความว่า รับโทษเสมือนหนึ่งเป็น
ตัวการตามมาตรา ๘๓ ไม่ใช่เสมือนเป็นผู้ลงมือ (ดู ฎ.๑๐๘๒๑/๒๕๕๕,
๕๑๔๖/๒๕๕๘)
- ต.อ. แดงใช้ให้ดำไปฆ่าขาว ขาวเป็นบิดาของแดง ดำยิงขาวตาย ดำและ
แดงผิดอะไร
- ดำผิดมาตรา ๒๘๙ (๔)
- แดงผิดมาตรา ๒๘๙ (๑) (๔) โดยเป็นผู้ใช้ตามมาตรา ๘๔

กรณีความผิดมิได้กระทำลง

- มาตรา ๘๔ วรรคสอง บัญญัติว่า ถ้าความผิดที่ใช้ยังมิได้กระทำลง ผู้ใช้ระวางโทษ ๑ ใน ๓ ความผิดมิได้กระทำลง อาจจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ ไม่ยอมกระทำให้ผู้ถูกใช้ยังมิได้กระทำหรือเพราะอื่นใด

กรณีความผิดมิได้กระทำลง

- ต.อ. แดงใช้ดำ วันที่ ๓ ให้ดำไปฆ่าขาว วันที่ ๕ ขาวหัวใจวายตายไป วันที่ ๔ โดยที่ดำไม่รู้ วันที่ ๕ ดำใช้ปืนยิงไปที่ศพของขาว โดยคิดว่าเป็น การยิงขาว ดำก็ไม่ผิดฐานฆ่าขาว เพราะเป็นการยิงศพของขาว ในแง่ของ แดงต้องถือว่าความผิดที่ใช้ยังมิได้กระทำลงเพราะเหตุอื่นใด ดังนั้น แดง ต้องระวางโทษ ๑ ใน ๓ ของความผิดมาตรา ๒๘๙ (๔)
- ข้อสังเกต ขณะที่แดงใช้ดำในวันที่ ๓ ขาวยังมีชีวิต แต่ถ้าขาวตายไป ก่อนวันที่ ๓ (โดยที่แดงไม่รู้) แดงก็ไม่ต้องรับโทษหนึ่งในสาม เพราะ เท่ากับว่าใช้ให้ไปยิงศพนั่นเองไม่ใช่ใช้ให้ไปยิงคน

กรณีความผิดมิได้กระทำลง

- หากไม่เป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด ก็ไม่ใช่ผู้ใช้และไม่ต้องรับโทษหนึ่งในสาม
- ข้อสังเกต ต้องเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดข้อหาใดต่อบุคคลใด อย่างชัดเจน (ฎ.๓๔๒๙/๒๕๖๓)

กรณีความผิดมิได้กระทำการ

- ฎ.๓๔๒๙/๒๕๖๓ คดีนี้ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๓ บอกจำเลยที่ ๒ ให้หาคนมายิงผู้เสียหายทั้งห้า คงรับฟังได้เพียงว่า จำเลยที่ ๒ ชักชวนให้จำเลยที่ ๑ รับงานยิงคนที่ทะเล้น่อย โดยไม่ปรากฏชัดว่า ยิงผู้ใด จำเลยที่ ๑ ไม่อาจจะไปใช้อาวุธปืนยิงผู้ใดได้ ถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ลงมือก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ จึงไม่เป็นความผิดฐานผู้ช่วยให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

มาตรา ๘๔ วรรคสาม

- “ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ และถ้าผู้ถูกใช้เป็นบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการ ผู้ทูลพลภาพ ลูกจ้าง หรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพา ผู้ใช้เพราะเหตุป่วยเจ็บหรือไม่ว่าทางใด ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้ใช้กึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับผู้นั้น”

มาตรา ๘๔ วรรคสาม

■ ข้อสังเกต

- (๑) หาก**หลอก**ให้กระทำความผิด เช่น แดงหลอกดำ อายุ ๑๗ ปี ว่าทรัพย์สินของขาวเป็นของแดง ช่วยทำลายให้ด้วย ดำหลงเชื่อจึงทำลายทรัพย์สินของขาว ดำไม่ผิดมาตรา ๓๕๘ เพราะขาดเจตนา แดงจึงไม่ใช่ผู้ใช้ตามมาตรา ๓๕๘, ๘๔ เพราะดำไม่ใช่ผู้ถูกใช้ แต่แดงเป็น**ผู้กระทำความผิดเองโดยฉ้อม** ในความผิดตามมาตรา ๓๕๘ ดังนั้นไม่มีกรณีเพิ่มโทษที่จะลงแก่แดงกึ่งหนึ่งตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม

มาตรา ๘๔ วรรคสาม

- (๒) หากดำรู้ว่าทรัพย์สินเป็นของขาว แต่อยากได้เงินค่าจ้าง เมื่อแดงใช้ดำ **วันที่ ๓** ให้ดำทำลายทรัพย์สินของขาว**วันที่ ๕** เช่นนี้ แม้แดงจะเป็นผู้ใช้ตามมาตรา ๘๔ และดำผู้ถูกใช้จะเป็นบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ ๓ แดงก็ผิดฐานเป็นผู้ใช้และรับโทษหนึ่งในสามของโทษตามมาตรา ๓๕๘ เท่านั้น เพราะมาตรา ๘๔ วรรคสาม **การเพิ่มโทษใช้กับกรณีผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น**

มาตรา ๘๔ วรรคสาม

- หากวันที่ ๕ ดำทำลายทรัพย์สินของชาวตามที่ได้แจ้งใช้ ดำมีความผิดตาม มาตรา ๓๕๘ ส่วนแดงรับโทษเสมือนเป็นตุลาการ หากศาลลงโทษแดง ผู้ใช้โดยจำคุกหนึ่งปี ก็ให้เพิ่มโทษอีกกึ่งหนึ่งเป็นหนึ่งปีหกเดือน

มาตรา ๘๔ วรรคสาม

- (๓) หากแดงเข้าใจผิดว่าดำ อายุ ๒๐ ปี และศาลเชื่อตามที่แดงเข้าใจผิด ก็ไม่ต้องเพิ่มโทษที่จะลงกึ่งหนึ่งตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม เพราะแดงขาดเจตนาใช้บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี

มาตรา ๘๔ วรรคสาม

- (๔) อายุไม่เกินสิบแปดปี ถือขณะผู้ถูกใช้กระทำความผิด (ตามแนวการตีความของท่านอาจารย์เกียรติขจร)
- ข้อสังเกต หากผู้ถูกใช้กลายเป็นตัวการตามมาตรา ๘๓ ไปแล้ว ก็ไม่มีกรณีเพิ่มโทษที่จะลงกึ่งหนึ่ง